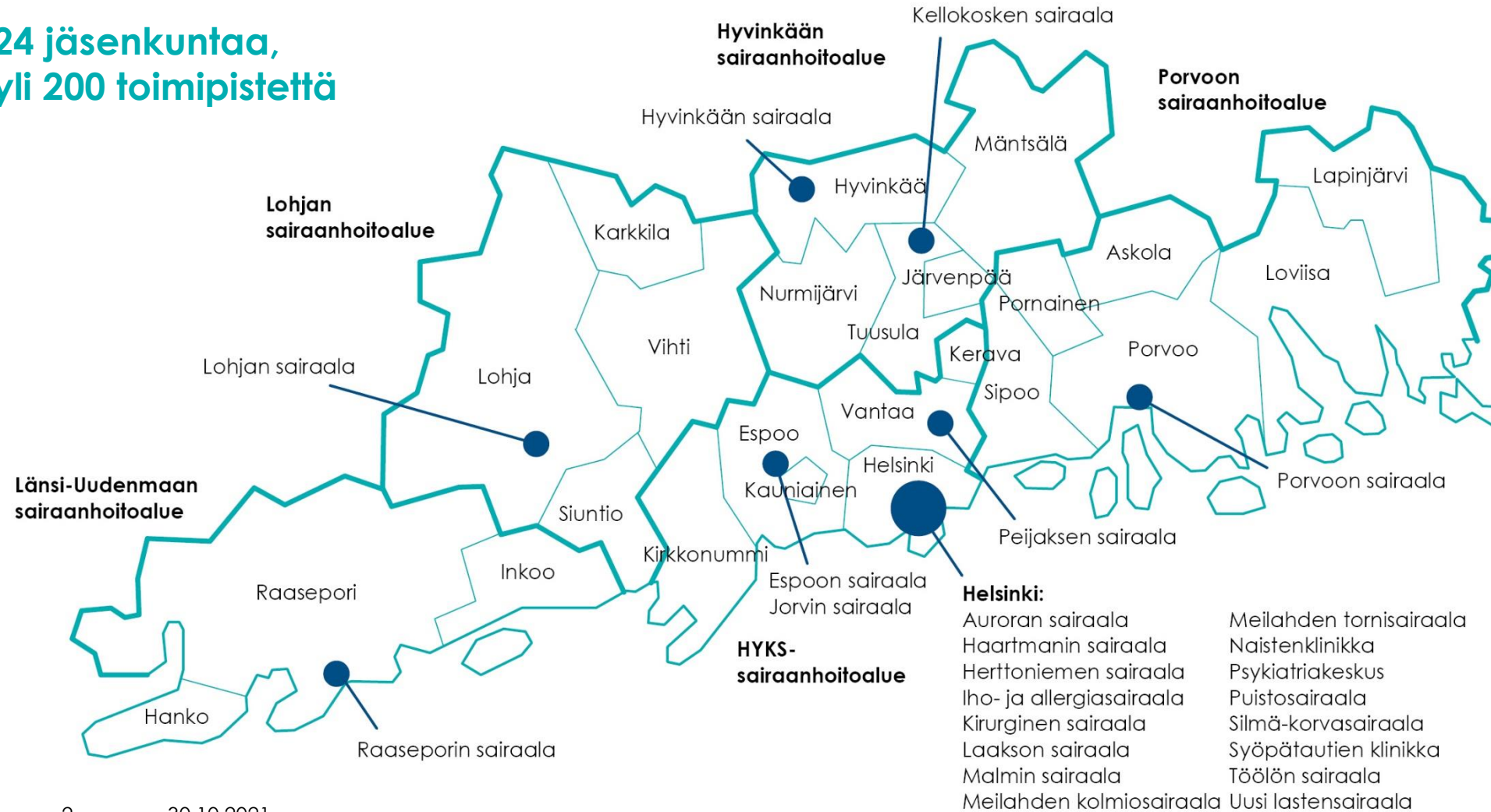

Yliopistosairaaloiden uusi valmiuden alan toimintamalli: Tilannekeskukset

29.10.2021 Eero Hirvensalo, lääkäripäällikkö, HUS

HUS TOIMII 23 SAIRAALASSA

24 jäsenkuntaa,
yli 200 toimipistettä

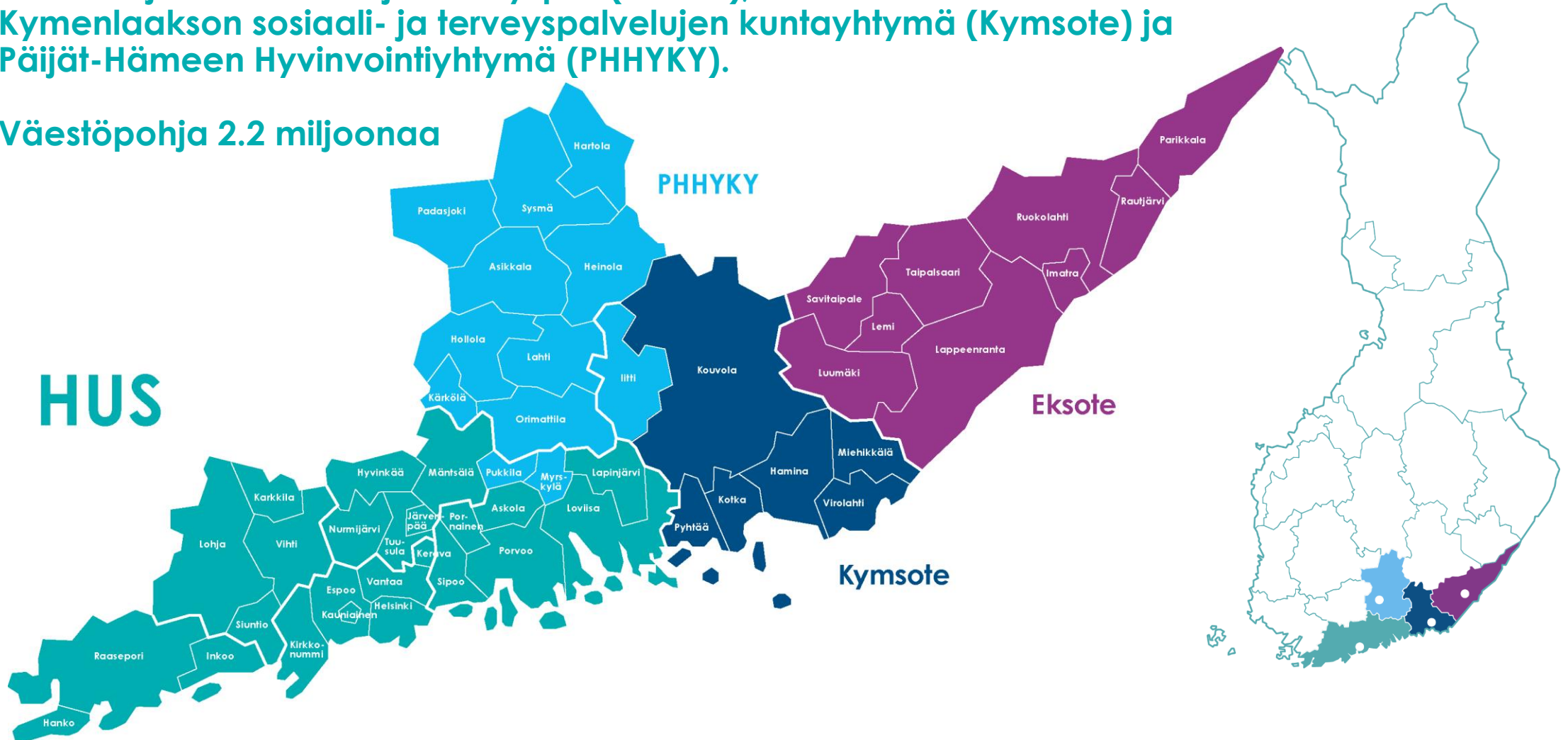

HYKS ERVAN ERITYISVASTUUALUE

ERVA-alueeseemme kuuluvat

Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiiri (Eksote),
Kymenlaakson sosiaali- ja terveystalvelujen kuntayhtymä (Kymsote) ja
Päijät-Hämeen Hyvinvointiyhtymä (PHHYKY).

Väestöpohja 2.2 miljoonaa

VALMIUDEN YLLÄPITO

- Kyseessä on koko yhteiskunnan toiminnan jatkuvuuden kannalta kriittinen perustoiminto
 - > sen vain täytyy toimia kaikissa olosuhteissa
- Toiminta on 24/7/365 –pohjaista
- Henkilökuntaa yksinomaan HUS:issa n. 27.000
- Toimintaa yli 200:ssa maantieteellisessä kohteessa ja tietoverkoissa
- Kaikissa häiriötilanteissa puhutaan hyvin nopeasti ihmisten hengestä ja terveydestä
- Toimialaan keskittyy siis merkittävä julkinen (media, politiikka) mielenkiinto

=> johtopäätös: organisaation ja toimintojen **haavoittuvuuspin**ta-ala on hyvin **suuri!**

MIHIN VARAUDUTAAN?

Poikkeusolojen määritelmä (ValmL 3§)

Poikkeusoloja tämän lain mukaan ovat:

- 1) Suomeen kohdistuva aseellinen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettava hyökkäys ja sen välitön jälkitila;
- 2) Suomeen kohdistuva huomattava aseellisen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettavan hyökkäyksen uhka, jonka vaikutusten torjuminen vaatii tämän lain mukaisten toimivaltuuksien välitöntä käyttöön ottamista;
- 3) väestön toimeentuloon tai maan talouselämän perusteisiin kohdistuva erityisen vakava tapahtuma tai uhka, jonka seurauksena yhteiskunnan toimivuudelle välttämättömät toiminnot olennaisesti vaarantuvat;
- 4) erityisen vakava suuronnettomuus ja sen välitön jälkitila; sekä
- 5) vaikutuksiltaan erityisen vakavaa suuronnettomuutta vastaava hyvin laajalle levinnyt vaarallinen tartuntatauti.

NORMAALITOIMINNASTA POIKKEAVIA TILANTEITA TERVEYDENHUOLLOSSA

- Suuronnettomuudet (rautatie-, tieliikenne- tai alusonnettomuus, räjähdys, tulipalo jne.)
- Sähkön tai vedenjakelun häiriö, muu palveluverkon vakava toimintahäiriö,
- kyberuhkat: potilas- ja asiakastietojärjestelmät ja lääkintälaitteet
- Vaaralliset tarttuvat taudit ja laajat epidemiat
- Vakavia tuhoja aiheuttavat myrskyt ja tulvat
- Säteily- ja muut ympäristöonnettomuudet
- Lääkkeiden ja terveydenhuollon laitteiden saatavuuden vaikeutuminen
- Laajamittainen maahantulo
- Tahallinen tuhotyö
- Vakaviin väärinkäytöstilanteisiin, joilla mahdollisesti poliittinen tms. ideologinen tarkoitusperä

KANSALLINEN RISKIARVIO 2018

- Pandemia
- Terroristinen isku
- Kyberisku
- Voimahuollon häiriöt
- Sotilaallisen voiman käyttö
- Laajamittainen maahantulo
- CBRNE *esivalmistelu*

Toimintamallit,
Kansallinen ja
alueelliset

Valmius-
suunnitelma

17 luku, 150 § **Varautuminen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin**

Hyvinvointialueen on valmiussuunnitelmin ja normaaliolojen häiriötilanteissa tai poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluin sekä muin toimenpitein huolehdittava siitä, että sen toiminta jatkuu mahdollisimman häiriöttömästi normaaliolojen häiriötilanteissa sekä poikkeusoloissa.

-> kaikilla hyvinvointialueilla varautumisvelvoite omien toimintojensa suhteen

36 § Hyvinvointialueiden yhteistyösopimus

Samaan sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueeseen kuuluvien **hyvinvointialueiden on tehtävä yhteistyösopimus valtuustokausittain.**

Yhteistyösopimuksen tarkoituksena on varmistaa yhteistyöalueeseen kuuluvien hyvinvointialueiden työnjako, yhteistyö ja yhteensovittaminen siltä osin kuin se on tarpeellista hyvinvointialueiden lakisääteisten tehtävien toteutumisen...

Yhteistyösopimuksessa on sovittava, ottaen huomioon, mitä niistä on tässä laissa ja toisaalla säädetty, hyvinvointialueiden työnjaosta, yhteistyöstä ja yhteensovittamisesta:

- 2) sosiaalipäivystyksessä ja terveydenhuollon päivystyksessä;
- 3) ensihoitokeskuksen tehtävien järjestämisessä ja **ensihoidon sovittamisessa yhteen muun toiminnan kanssa;**
- 4) lääkinnällisten tukipalvelujen ja muiden tukipalvelujen järjestämisessä ja tuottamisessa;
- 9) sosiaali- ja terveydenhuollon tiedonhallinnan ja sähköisten palvelujen kehittämisessä, asiakas- ja potilastietojen käytössä sekä julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain mukaisissa velvoitteissa niitä koskevat valtakunnalliset linjaukset huomioon ottaen;
- 10) häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumisessa sekä 51 §:n 2 momentissa tarkoitetun valmiuskeskuksen toiminnan järjestämisestä;**

3(5)

7 luku Valmius ja varautuminen

50 § Varautuminen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin

Hyvinvointialueen on varauduttava ennakkoon tehtävillä valmiussuunnitelmilla sekä muilla toimenpiteillä yhteistyössä alueensa kuntien ja sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueensa hyvinvointialueiden kanssa häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin.

Hyvinvointialueen on varautumisessaan varmistettava palvelujen jatkuvuuden turvaaminen **myös silloin, kun palveluja toteutetaan hankkimalla niitä yksityisiltä palveluntuottajilta.**

Mitä tässä pykälässä säädetään hyvinvointialueesta, **sovelletaan myös HUS-yhtymään siltä osin kuin se järjestää terveydenhuoltoa. Lisäksi HUS-yhtymä koordinoi Uudenmaan alueella HUS-yhtymän ja hyvinvointialueiden varautumista toimien yhteistyössä Uudenmaan hyvinvointialueiden ja kuntien sekä sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueensa muiden hyvinvointialueiden kanssa.**

Häiriötilanteisiin varautumisesta voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

51 § Varautuminen sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueella

Yliopistollista sairaalaa ylläpitävän hyvinvointialueen ja HUS-yhtymän tehtävänä on sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueellaan ohjata sosiaali- ja terveydenhuollon valmiussuunnittelua valtakunnallisten yhtenäisten periaatteiden mukaisesti. Tätä tehtävää varten niillä on oikeus

saada salassapitosäynnösten estämättä yhteistyöalueensa sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoilta valmiussuunnittelun ohjaamisessa välttämättömät tiedot.

Yliopistollista sairaalaa ylläpitävällä hyvinvointialueella ja HUS-yhtymässä tulee yhteistyöalueen tilannekuvan luomista ja ylläpitämistä varten olla sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuskeskus. Sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuskeskuksen tehtävänä on yhteistyöalueellaan:

- 1) koota ja analysoida tietoa sosiaali- ja terveydenhuollon häiriötilanteista ja niiden uhkista;
- 2) muodostaa ja ylläpitää sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän valmiutta kuvaavaa tilannekuvaa, joka sisältää tiedot palvelujärjestelmän toiminnasta ja kuormituksesta, henkilöstö- ja materiaaliressursseista ja tukipalveluiden toiminnasta;
- 3) jakaa salassapitosäännösten estämättä tiedot yhteistyöalueensa hyvinvointialueille niiden tehtävien hoitamista varten 2 kohdassa tarkoitettusta tilannekuvasta;
- 4) jakaa salassapitosäännösten estämättä tiedot muille sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuskeskuksille ja sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle 2 kohdassa tarkoitettusta tilannekuvasta valtakunnallisen tilannekuvan luomiseksi.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö voi määrätä yliopistollista sairaalaa ylläpitävien hyvinvointialueiden ja HUS-yhtymän keskinäisestä työnjaosta koskien valmiuskeskusten tehtäviä.

HUS-yhtymällä on **järjestämisvastuu** jäljempänä 2 momentissa tarkoitetuista ja niistä terveydenhuollon palveluista, jotka on sovittu sen vastuulle 9 §:ssä tarkoitetussa HUS-järjestämissopimuksessa.

HUS-yhtymä vastaa seuraavien terveydenhuollon palvelujen järjestämisestä:

- 1) terveydenhuoltolain (1326/2010) 45 §:n nojalla HUS-yhtymälle keskitettävät palvelut ja muut näihin palveluihin rinnastuvat vastaavan kaltaista toistettavuutta, usean alan erityisosaamista tai kallista laitteistoa taikka muita merkittäviä investointeja edellyttävät erikoissairaanhoidon palvelut;
- 2) sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 34 §:ssa tarkoitettun yliopistollisen sairaalan toiminta sekä terveydenhuoltolain 7 luvussa tarkoitettun yliopistollisen sairaalan erikoissairaanhoidon opetuksen ja tutkimuksen järjestämisen edellyttämät palvelut;
- 3) terveydenhuoltolain 50 §:ssä tarkoitettu kiireellinen hoito perusterveydenhuollon kiireellistä vastaanottotoimintaa lukuun ottamatta;
- 4) **terveydenhuoltolain 39:ssä tarkoitettu ensihoitopalvelu;**

5) sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 50 ja 51 §:ssä tarkoitettu varautuminen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin sekä sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuskeskuksen tehtävät;

6) ne erikoissairaanhoidon palvelut, joita 1–5 kohdassa tarkoitettujen palvelujen järjestäminen edellyttää, jotta turvataan HUS-yhtymän erikoissairaanhoidon palvelujen riittävä määrällinen ja sisällöllinen kokonaisuus osaamisen, potilasturvallisuuden, palvelujen laadun sekä kustannusvaikuttavuuden varmistamiseksi;

7) HUS-yhtymän vastuulle sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 36 §:ssä tarkoitettussa hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksessa sekä jäljempänä 9 §:ssä tarkoitettussa HUS-järjestämissopimuksessa sovitut palvelut siten kuin kyseisissä sopimuksissa on sovittu.

6 § HUS-YHTYMÄN MUUT TEHTÄVÄT

Sen lisäksi, mitä 5 §:ssä säädetään, HUS-yhtymä vastaa seuraavista tehtävistä:

1) sen vastuulle kuuluviin palveluihin liittyvä tutkimus-, kehittämis- ja koulutustoiminta;

2) sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 35 §:ssä tarkoitetun yhteistyöalueen tehtävät HUS-yhtymälle kuuluvien tehtävien osalta;

3) terveydenhuoltolain 55 §:ssä tarkoitettujen tietojen julkaiseminen HUS-yhtymän järjestämisvastuulla olevien palvelujen osalta.

9 § HUS-JÄRJESTÄMISSOPIMUKSEN SISÄLTÖ

....toiminnan alueellisesta koordinoinnista;

7) yhteisistä toimenpiteistä häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumiseksi sekä kokonaisturvallisuuden kannalta riittävän valmiuden ylläpitämiseksi.

Lisäksi HUS-järjestämissopimuksessa voidaan sopia muusta työnjaosta, yhteistyöstä ja toiminnan yhteensovittamisesta terveydenhuollon järjestämisessä.

HUSIN TILANNEKESKUS

- HUS alueella erikoissairaanhoidon tilannekuvaa ylläpitämään on HUS Valmiuskeskuksen alaisuuteen johtajaylilääkärin päätöksellä (yleispäätös 26 §) 14.4.2021 perustettu **sosiaali- ja terveydenhuollon tilannekeskus (HUS Tike)**.
- Toiminta on uusi ja kehittelyvaiheessa, sen potentiaali on suuri

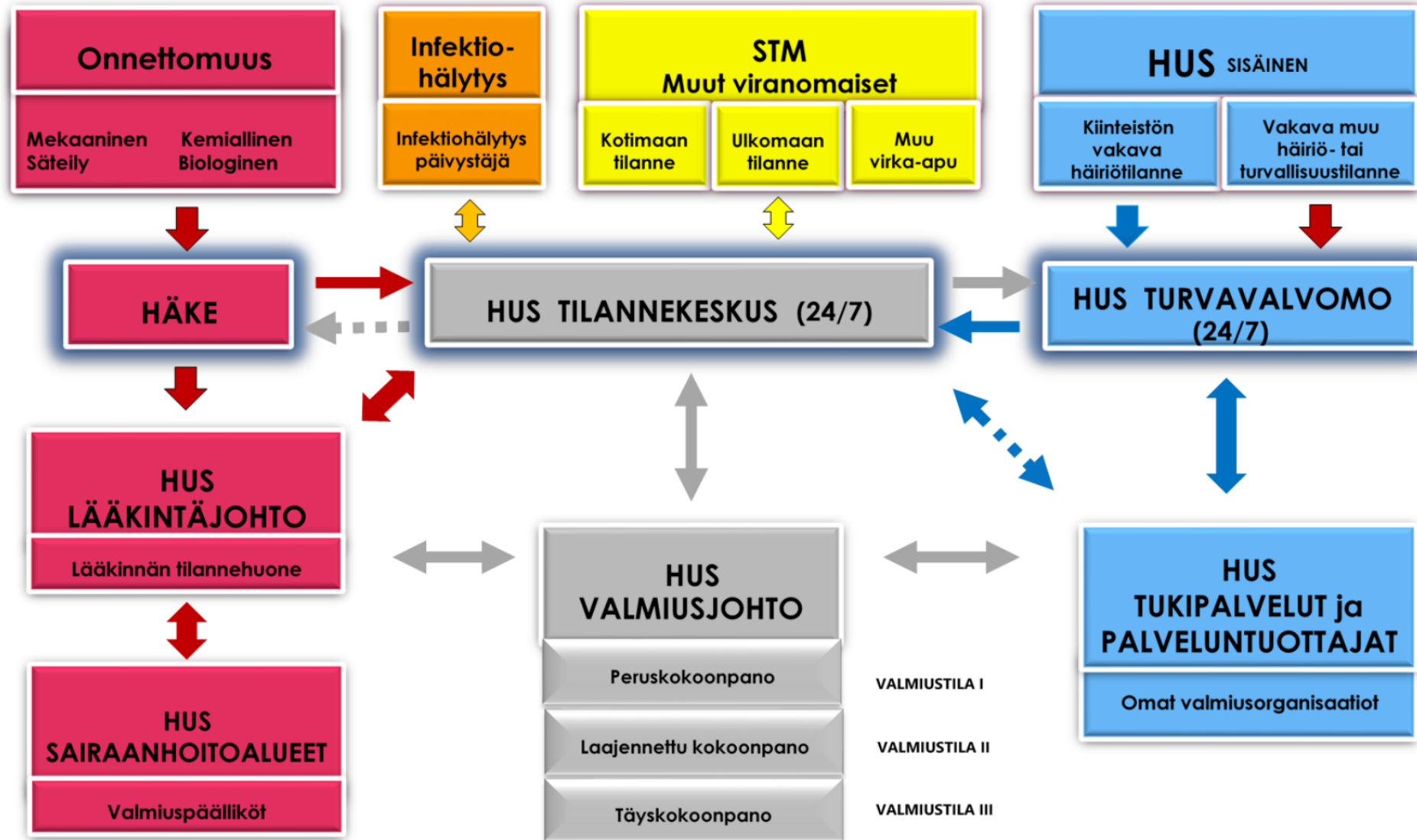
HUS TILANNEKESKUKSEN PÄÄTEHTÄVÄT 1 (2)

1. HUS Tilannekeskus **pitää yllä HUSin erikoissairaanhoidon kapasiteetti- ja resurssitietoja ja operatiivista tilannekuvaa**. Toiminnan alkuvaiheessa toiminta tulee **keskittää erikoissairaanhoidon päivystyksellisten resurssien seurantaan**. Toimintaa laajennetaan asteittain koskemaan myös perusterveydenhuollon ja sosiaalitoimen tilannekuvaa
2. HUS Tilannekeskus **tukee** HUSin johtoa ja toimialoja **päivittäistoimintojen sekä häiriötilanteiden johtamisessa**
3. HUS Tilannekeskus **toimii** HUS valmiusjohdon ja lääkinnän valmiusjohdon tukena **laajoissa ja vakavissa häiriötilanteissa**
4. HUS Tilannekeskus **tukee** lääkinnän valmiusjohtoa **suuronnettomuustilanteissa**
5. HUS Tilannekeskuksen **tulee laajentaa** tilannekuvan ylläpito **erva-alueen laajuiseksi terveydenhuoltolain 42a§:n mukaisesti**

HUS TILANNEKESKUKSEN PÄÄTEHTÄVÄT 2(2)

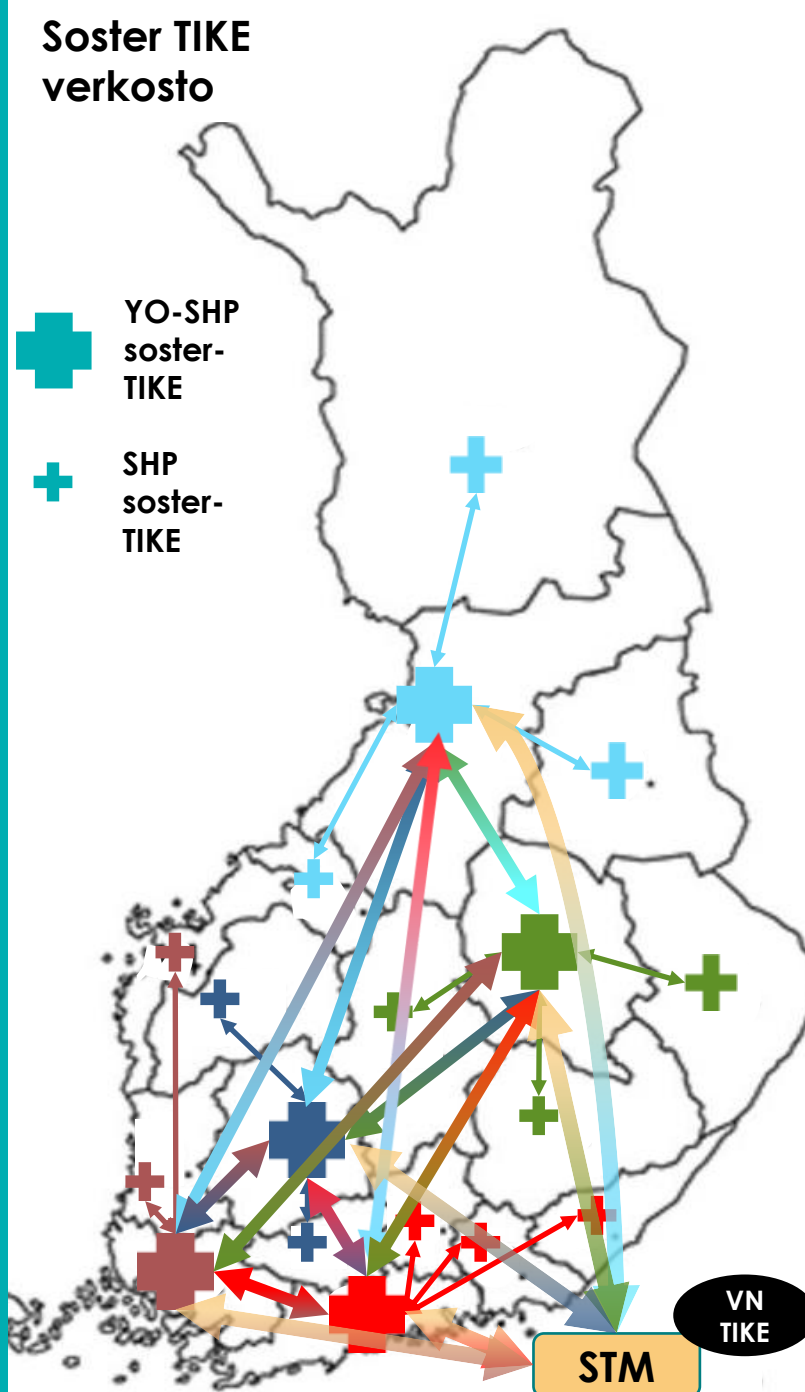
6. HUS Tilannekeskus **analysoi ja toimittaa tilannekuvaraportteja** HUSin johdolle erikseen sovittavalla tavalla.
7. HUS Tilannekeskus **toimii yhteyspisteenä (POC=Point of Contact) yhteistyöviranomaisten yhteydenotoille**, mikäli yhteydenottomenettelmistä ei ole toisin määritelty (vrt. häiriötilanneyhteydenotot ja virka-apupyynnöt).
8. HUS Tilannekeskus **tekee yhteistyötä terveydenhuollon sekä sosiaali- ja kriisipäivystyksen, hätäkeskusten, pelastuslaitosten, poliisin ja muiden viranomaisten** kanssa kansalliseen riskinarvioon perustuen. Tehtävänä on **välittää reaaliaikaista tilannekuvaa** koko alueen tilanteesta ja tarpeen mukaan yksittäisistä tapahtumista.
9. HUS Tilannekeskus **toimii päähälyttäjänä** eräissä tilanteissa HUS Valmiusohjeessa ja HUS Lääkinnän valmiussuunnitelmassa todettujen periaatteiden mukaisesti.

HUS-hälytysjärjestelmä normaaliolojen häiriötilanteissa

Verkottunut malli,
joka mahdollistaa
tasalaatuisen ja
nopean
tilannekuvan
muodostamisen
sosiaali- ja
terveydenhuollon
alueellisista sekä
valtakunnallisista
resursseista

30.10.2021

HUS⁺

- Laki hyvinvointialueesta 150§
- Sote järjestämislaki 50§ ja 51§
- Uudenmaan erillislaki 5§, 6§ ja 9§

TILANNEKESKUSJÄRJESTELMÄ

- Yo-sairaalan vastuualueen (erva) tärkeä fundamentti
- Mahdollisuus verkottua muiden yo-sairaaloiden tilannekeskuksien kanssa
- TIKE= reaaliaikainen tietopankki päivittäisjohtamisen työkaluksi, mm.:
ensihoitotapahtumat, päivystyskäyntien määrät, päivystyksen painopistealueet, osastopaikkatilanne, leikkausmäärät, henkilöstömäärät, logistiikan tilannekuva, kelitiedot ja muu infran status alueella ja lisäksi verkottunut data muista yo-piireistä
- Valmiusjohtamisjärjestelmä, johon voidaan turvata kaikissa häiriötilanteissa
- HUSin rooli valtakunnallisena toimijana tulee korostumaan toiminnan kehittymisen ja valtakunnan väestökeskittymien edelleen muuttuessa
- Kiireellisen tuen antamisen malli muualle Suomeen tulee korostumaan

Kiitos 29.
seminaarista!